

Hälsning

FRÅN FÖRSAMLINGSFAKULTETEN • 4/2022

Guds församling
– sanningens pelare och grundval

Traditionens stora betydelse

Av Daniel Johansson, studierektor på FFG.

Det förvånar kanske någon att *Hälsnings* ledare framhäver traditionen. Står inte Församlingsfakulteten på den evangelisk-lutherska grund som i grund och botten är kritisk mot traditionen?

I evangelisk-lutherska sammanhang har man inte varit så kritisk mot traditionen som man ibland vill låta göra gällande. När Martin Chemnitz (1522–1586), en av Konkordieformelns författare, i sin granskning av konciliet i Trient (1545–1563) diskuterar traditionen definierar han åtta olika slag av tradition. Av dessa åtta godkänner han och talar i positiva ordalag om *sjū*. Det är bara den muntliga lärotradition som står i strid med Skriften, och som kyrkan gjorde anspråk på att förvalta, han avvisar.

I Nya testamentet framhävs viken av traditionsförmedling. Aposteln Paulus skriver i 1 Kor 15:3: ”Jag förde vidare till er det allra viktigaste, vad jag själv har tagit emot: att Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna ...”. Paulus använder här ett grekiskt ord (*paradidāmi*) som på latin motsvaras av *tradere*, vilket i sin tur har gett upphov till svenskans *tradera*. Tradition är alltså något som förs vidare. Det Paulus tagit emot av apostlarna hade han fört vidare, traderat till församlingen i Korint. I inledningen till samma brev beskriver aposteln olika fraktioner i församlingen: ”Jag håller mig till Paulus’ eller ’Jag håller mig till Apollos’ eller ’Jag håller mig till Kefas’ eller ’Jag håller mig till Kristus’” (1 Kor 1:12). Han är kritisk till detta förhållningssätt, men situationen som rådde där säger samtidigt något viktigt om hur evangeliet förs vidare. Evangeliet förmedlas genom mänskliga redskap. Det är sannolikt att man i Korint höll sig till den man tagit emot evangeliet ifrån.

Guds ord och teologi förmedlas aldrig i ett vakuum; det sker i ett sammanhang, inom ramen

för en tradition, den levande Gudens församling (1 Tim 3:15). I Sverige kan vi glädja oss åt och vara tacksamma för den teologiska tradition som växt fram i mötet mellan evangelisk-luthersk teologi och vårt språk, vår kultur, vårt kynne och de teologer den helige Ande under många hundra år utrustat i vårt land. Vi kan i mötet med andra evangelisk-lutherska traditioner upptäcka det som är unikt i vår tradition, till exempel vår själavårdstradition och vår förmåga att inte spela ut ortodoxi och pietism mot varandra utan förena dem. Det är i den traditionen Församlingsfakulteten står. Det är den traditionen vi som institution och som enskilda lärare har tagit emot och det är den traditionen vi vill förmedla till

kommande generationer av kristna i Sverige. Denna traditionsförmedling sker genom utbildning av nya generationer av teologer, genom forskning och publikationer och genom en medveten förnyelse av lärarstaben.

Tradition är levande, något pågående som behöver vårdas. När tra-

ditioner bryts är de svåra att återetablera. Det har många kyrkor i österled, där den kyrkliga traditionen blev avbruten av 50 år med ateistisk ideologi, fått erfara. Mycket av det som närmast omedvetet och självklart traderats i kristna familjer i vårt land behöver genom kamp och ibland svåra erfarenheter återupptäckas där.

Om vi anser vår teologiska tradition värd att förmedla till kommande generationer behöver vi tänka 50 år framåt. Om vi önskar att våra barnbarn ska ta emot det vi själva tagit emot kan vi inte sätta teologisk utbildning och forskning på paus. Vi behöver kontinuerligt vårda den och föra den vidare.

För att detta ska ske behöver Församlingsfakulteten förbön och understöd, och människor som ber skördens Herre att han sänder nya arbetare i sin skörd (Luk 10:2).

Tradition är levande, något pågående som behöver vårdas.

Hälsning ges ut av

Församlingsfakulteten
Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg

Tel: 031-778 35 40

E-post: info@ffg.se

Hemsida: www.ffg.se

Ansvarig utgivare:

Torbjörn Johansson

Redaktion:

Daniel Johansson (tf red.)

Marie Persson (red.sekr.)

Henrik Andersson

Jonatan Ådahl

Var gärna med och stöd arbetet på Församlingsfakulteten! Du kan göra det på något av följande sätt:

PlusGiro: 6 40 60-7

BankGiro: 622-5387

Swish: 123 100 84 57

Löftet som bär

Av Jonatan Ådahl, lärare i GT på FFG.

En stjärna stiger fram ur Jakob, en spira höjer sig ur Israel (4 Mos 24:17).

Siaren Bileam profeterar dessa märkliga ord om Israels kommande kung ungefär 1400 år i förväg. Balak hade kallat på Bileam för att förbanna Israels folk när de var på väg mot det förlovade landet. Bileam hade blivit kallad för att förbanna. Men han kunde inte göra det. Han kunde bara säga vad HERREN hade bestämt. Det blev som HERREN ville. Orden som Balak tänkt skulle bli till förbannelse blev till välsignelse. Gud vände människans ondska och skapade något gott. Stjärnan ur Jakob, spiran ur Israel kan inte vara någon annan än en kung. Det var märkliga ord. Ord som just då kunde te sig dunkla. De är i själva verket fortsättningen på löftet om ättlingen i Juda stam, som gavs när Jakob profeterar och välsignar sina söner. *Spiran ska inte vika från Juda, inte härskarstaven från hans fötter, förrän han som den tillhör kommer och folken lyder honom (1 Mos 49:10).*

Här finns löftet om en härskare ur Jakob. En härskare som ska besegra sina fiender och ta dem i besittning, en härskare som folken ska lyda. När detta löfte ges har Israels folk inget land, de har ingen kung. Men de har ett löfte. Så har löftet följt Israels folk ända från början, ja före utväljandet av Abraham fanns löftet om frälsaren, som skulle söndertrampa ormens huvud. Löftet om en frälsare, löftet om en härskare, löftet om en kung på Davids tron som skulle regera för evigt. Detta löfte hade följt Israel. Detta löfte hade burit Israels folk genom deras mörkaste tider och svåraste stunder. Buren av löftet ville David bygga ett hus åt HERREN, men han fick inte. HERREN bygger ett hus åt David. Denna profetia var nog känd av de österländska stjärntydarna som sökte efter en nyfödd kung i Jerusalem eftersom de sett hans stjärna gå upp (Matt 2:1-2). De kunde

stödja sig på löftet, på orden liksom Israel hade fått förlita sig på löfterna. De vise männen från Östern hade fått offra mycket tid och pengar, att ge sig ut på sin resa för att hylla och tillbe det nyfödda kungabarnet.

Löftet om stjärnan ur Jakob och spiran i Israel, löftet om en konung och frälsare, det fick sin uppfyllelse när Jesus föddes för mer än 2000 år sedan och lindades och lades i en krubba. Löftet fick sin uppfyllelse när han undervisade och gjorde kraftgärningar som bevisade att han var Messias. Löftet fick sin uppfyllelse när han dog på korset och uppstod igen. Då krossar han *Moabs tinningar och slår ner alla söner till Set (4 Mos 24:17)*. Detta uppfyllda löfte som fått sitt ja och amen i Jesus Kristus, Guds Son, det behöver höras av alla människor. Detta löfte ger hopp om evigt liv. Ja, Jesus ger evigt liv åt var och en som tror på honom. Det är fint att få hjälpa andra, att få vara ett stöd, en pelare. Vi får ge vår hyllning till Kristus, stjärnan ur Jakob, han som bär spiran i Israel. Vi får vara med och hjälpa till så att Guds ord når ut, att fler får höra om löftet om frälsaren som är född. Vi kan få vara med och bära andra. Vara en pelare för någon eller många. Men i egen kraft går inget i Guds rike. Jag kan inte bära andra om jag inte själv är buren. *Om inte HERREN bygger huset bygger arbetarna förgäves (Ps 127:1)*. Det verkliga byggande måste HERREN stå för. Det verkliga bärandet måste han göra – och han har redan gjort det. Jesus föddes för att dö. Han, själv utan synd, skulle bära allas synder och bringa en evig försoning för alla, också för dig!

*Utan synder buren är
den all världens synder bär.
Han, i oskuld född och död,
frälsar oss ur dödens nöd.
(112:3 Sv.Ps.)*

Detta löfte ger hopp om evigt liv.

Pro Veritate – FFG:s nya förlagsnamn

Församlingsfakultetens böcker och småskrifter har hittills i huvudsak getts ut på Församlingsförlaget, vilket har ägts av *Din Bok*. När *Din Bok* lades ned i somras så upphörde även Församlingsförlaget. FFG kommer i fortsättningen att ge ut sina böcker på det egna förlaget *Pro Veritate*. Som många av *Hälsnings* läsare minns, fanns det i Uppsala ett annat förlag med detta namn, men det är avvecklat sedan ett par decennier och nu har FFG efter tillstånd från arvingarna tagit över namnet och registrerat det.

Pro Veritate betyder ”För Sanningen” (av lat. *veritas*, sanning). Namnet uttrycker därmed vad som är syftet med FFG:s bokutgivning. All forskning och undervisning här handlar om att söka och förmedla sanning – om Gud och hans skapelse, om människan och hennes frälsning.

Namnet kan också påminna oss om en samling teser som Martin Luther författade våren år 1518, alltså ett drygt halvår efter de 95 teser som har blivit betydligt mer kända. Dessa senare teser har en talande titel: *Till sanningens [Pro Veritate] utforskande och till tröst för fruktande samveten*. Syftet med Luthers forskande och disputerande hade alltså denna dubbla målsättning: att utforska sanningen och att ge tröst. De båda målen är naturligtvis inte tänkta som två olika saker utan *just den sanning som utforskas i den heliga Skrift innebär tröst för samvetet*. Det som Luther utvecklar i teserna är nämligen den ”reformatoriska upptäckt” som gjorde att han kände sig helt och hållet född på nytt och som om han hade gått in genom paradiset port. Många forskare menar att det är i dessa teser som vi för första gången ser hans reformatoriska upptäckt uttryckt i skrift

medan andra vill datera upptäckten långt tidigare. Men oavsett när den reformatoriska upptäckten gjordes, så hjälper titeln på teserna oss minnas att sökandet efter Skriftens *sanning* alltid ska vara inställd på ett mål: det ska bli till *tröst* för människor.

Den fruktan som Luther nämner i titeln (”för fruktande samveten”), griper människor som kommer nära den levande Guden. I Bibeln skildras mötet med Herren som något som föder fruktan och bävan. Det hör samman med Herrens storhet och helighet. Det enda som då kan skänka människan tröst är evangelium, att Gud möter oss i Kristus. Han har kommit för att bära bort all vår synd och dö för den på korset. Så möter vi Gud i lag och evangelium, till dom och frälsning, till död och liv. Det är sådana ”fruktande samveten” som Luther beskriver i sin titel.

Det finns också en annan fruktan som vi kan tänka på i teologistudiets sammanhang: fruktan att Bibeln inte håller i granskningen av vad som är sant, att den inte är historiskt tillförlitlig, att den innehåller fel, att den inte ger ett klart budskap o.s.v. Allt detta är också former av attacker från den onde som en kristen får genomgå, inte minst den som vill fördjupa sig i Bibelns budskap. Även i detta fall blir ”utforskandet av sanningen” det som ger tröst. Den teologiska forskning och undervisning som bedrivs på FFG har som målsättning just detta, att utforskandet av sanningen ska vara till hjälp i både lagens anfäktelser och i tvivlens mörker. Vi ber att även vårt förlag *Pro Veritate* ska få främja denna målsättning.

TORBJÖRN JOHANSSON
rektor

Ny småskrift på väg! ”En röd tråd – Löftet om Jesusbarnet i Skriften”

Timo Laato har skrivit en ny småskrift som följer en röd tråd genom Bibeln: löftet om kvinnans säd som ska krossa ormens huvud.

Småskriften kan läsas som en fristående fortsättning på Timos småskrift: *Julevangelierna*. Denna har varit slutsåld men har nu trycks på nytt så att den kan köpas tillsammans med den nya.

”En röd tråd: Löftet om Jesusbarnet i Skriften” kommer att skickas ut till alla er som har skänkt en gåva det senaste året.

Köp gärna fler småskrifter och hjälp oss så att sprida dem. Ju fler som säljs, ju fler nya titlar kan FFG ge ut. Tack för din gåva och din hjälp!

Pris för småskrifterna: 50 kr/st.

Vid köp av båda: 80 kr under december månad.

Vid köp av mer än 10 st, 40 kr/st.

Porto tillkommer.

Sju bibelrelaterade perspektiv på historien

Rune Imbergs avskedsföreläsning hölls i anslutning till FFG:s bibelkonferens efter att ha blivit uppskjuten p.g.a. pandemin. Här följer andra delen av föreläsningen, den första publicerades i förra numret av Hälsning. På vår hemsida finns en version med referenser och belägg i fotnoter.

Det fördolda hör HERREN, vår Gud, till. Men det uppenbarade gäller för oss och våra barn till evig tid, för att vi skall följa alla ord i denna lag. 5 Mos 29:29

I föregående artikel tog vi upp tre historiska aspekter på Bibeln (Hälsning 3/2022). Nu vänder vi på perspektiven och ser hur *bibliska värderingar har influerat världen*, alltså bidragit till att forma världshistorien. Vi inleder med tre citat som visar hur europeiska stater, även i det sekulariserade Norden, fortfarande är ”marinerade” i kristet tänkande, i detta fall i dess lutherska utformning.

Först prof. Lars Trägårdh (2017):

Kopplingen mellan Svenska kyrkan, Luther och den svenska nationalstaten är både djup och komplex. Det verkar till exempel vara från just Luther som de svenska moraliska värderingar som sätter både individen och samhället i centrum kommer. 'Utan Luther stannar Sverige', skrev teologen Gustaf Wingren (1910–2000). Han menade att det är Luther som vi i de skandinaviska länderna har att tacka för vår arbetsmoral. Det var genom Luther som vi lärde oss att 'läsa i bok' och 'jobba i världsliga sysslor', vilket har resulterat i ett nordiskt välstånd som är respekterat i världen.

Professor Jørn Henrik Petersen resonerar (2018) på liknande sätt i ”Martin Luther and the Danish Welfare State” om Luthers betydelse för den danska välfärdsstaten. Han refererar till nationalekonomen Niels Kærgaard som menar:

Det är svårt att avgöra huruvida den danska välfärdsstaten ska ses som ett resultat av luthersk förkunnelse, det socialdemokratiska partiets insatser, det homogena samhället, humanistiska attityder, förutseende politiker eller en kombination av detta.

Även prof. Magnus Henrekson sammanbinder nutida värderingar med Bibelns människosyn (2021):

Statsminister Stefan Löfven motiverar ofta politiska beslut genom att hänvisa till 'alla människors lika värde'. Indirekt anknyter han därmed till Bibelns idé om människan som skapad till Guds avbild, vilket därigenom blir den yttersta garanten för varje människas unika och okränkbara värde.

1. Skapelsen och tiden – allt startar med Gud, 1 Mos 1

För den kristna kyrkan, liksom för judendomen, *startar allt med Gud*. Så är det inte med de flesta andra livsåskådningar. Kyrkans andligt-teologiska grundval får en rad konsekvenser:

- Guds allmakt proklamerar; han är alltså inte begränsad eller bunden av naturlagar etc., något som deism och upplysningsfilosofi brukade negligera eller förneka.
- Skapelsen var ursprungligen god, inte ond, något som gnosticismen och manikeismen förnekade. (Dessa åskådningar, som var betydelsefulla vid kristendomens framväxt, var uttalat dualistiska.)
- Gud har skapat ett *rationellt, strukturerat universum*. Allt skapades ”efter sina slag”, en term som upprepas flera gånger i 1 Mos 1. Detta är viktigt att beakta, för med tiden kom denna bibelförståelse att initiera framväxten av modern naturvetenskap.

Den brittiske historikern David Bebbington har gett intressanta perspektiv på dessa frågor. I en bok från 1979/90 lyfte han fram fem viktiga historiefilosofier. De återges här i min tolkning:

- Den *cykliska förståelsen* var vanlig både i den orientaliska världen och i antiken och har återkommit senare, både i renässansen och hos filosofen Nietzsche (d. 1900). Den tenderar att vara pessimistisk i sin ton. Även vanlig i indisk religion och New Age.
- Den *linjära*, som främst återfinns i judisk-kristen tradition (samt i islam), har en uttalad början (skapelsen) och ett tydligt mål (den yttersta tiden). Den har i princip ett optimistiskt perspektiv, även om den också räknar med tydliga bakslag.

- Den *progressiva* linjen med rötter i upplysningen dominerade västerländskt tänkande när Bebbington skrev sin bok. Den genomsyrade de flesta av dåtidens (och dagens?) politiska teorier, likaså socialvård, skolpedagogik och utbildning. Med tiden kom många länder, vilka tidigare kallats *underutvecklade*, att i stället ses som *utvecklingsländer*.
- *Historicismen* växte fram, inte minst i Tyskland, som reaktion mot progressionstanken. Där betonade man i stället, såsom i romantiken, framväxten av de stora kulturerna.
- *Marxismen*, som går tillbaka till Karl Marx, är ett slags historisk materialism med influenser från bl.a. Hegel. Den växte fram som en reaktion mot flera tidigare riktningar, bland annat upplysningen och historicismen. Den utgjorde (utgör) en utopisk och sekulariserad variant av vissa kristna tankar, bland annat tusenårsriket.

2. Gud skapade människan till man och kvinna, 1 Mos 1, 2

Gud skapade uttryckligen människan till *man och kvinna*, men idag föredrar många i stället att använda könsneutrala termer (människa, *hen*, "justeringsperson"). Dessutom betonar man gärna *människans autonomi*, självbestämmande. I Bibeln används sällan könsneutrala termer (utom ibland begrepp som *Guds barn*, t.ex. Rom 8), och dess människosyn är ofta radikalt annorlunda än nutidens värderingar:

- Vi människor är skapade till *man och kvinna*, inte *man eller kvinna*. Det är anmärkningsvärt att Gal 3:28 så ofta översätts eller citeras fel. Ordet *och* avslöjar att Bibeln har en *komplementär* syn på könen, inte *konfrontativ*. I själva verket har den moderna människosynen, ofta formulerad i könsneutrala termer, många gnostiska drag.
- Bibeln är redan från början tydlig med att vi människor är *förvaltare* av skapelsen, inte *herrar* över den; 1 Mos 2:15.
- Ur ett kristet perspektiv är slaveri, som historiskt sett återfunnits i de flesta kulturer, en omöjlighet (se Gal 3:28, Ef 6:9, Kol 3:11). I Gamla Testamentet var slaveri, som återfanns i alla kringliggande kulturer, tolererat men strängt reglerat (t.ex. 2 Mos 21, 5 Mos 21). Nya testamentet går inte in i en uttalad konfrontation med slaveri eller polygami (månggifte), men omöjliggör på sikt båda fenomenen.
 - Kristendomen är den enda större kultur som har avskaffat slaveriet, och detta har skett inte mindre än två gånger, först i anslutning till romarrikets fall (även om det dröjde kvar i vissa områden, t.ex. Ryssland) och sedan på 1800-talet.
 - Däremot är slaveri en självklarhet enligt Koranen, likaså fenomenet kvinnliga sexslavar (Sura 4:3,28 f; 23:5 f; 33:49–52, 70:29 f).

Som Jesus visar i Matt 19 är monogamin Guds avsikt med äktenskapet. I det gamla förbundets tid var polygamin *tillåten*, men framställs aldrig i positiva termer, bara i negativa. Flera av de felsteg och synder som begicks av personer som Abraham, Jakob och David var uttryckligen kopplade till månggiftet. – I ett annat sammanhang har jag beskrivit Mose / Jesus / Paulus / Luther som historiens fyra största feminister ...

3. Alla människor är präglade av syndafallet, 1 Mos 3–4

Synden är en realitet, oavsett vad filosofen Rousseau och olika moderna människosyner hävdar, där man ofta menar att synden är kulturellt inlärda.

- Andreas Behring Breivik är ett problem för den moderna människosynen – när kan man identifiera en människa som *ond*? Hur ska man förklara folkmord? Kan man definiera Putins / Rysslands agerande mot Ukraina som *ondska*?
- Syndafallet beskrivs i 1 Mos 3, och redan i kap. 4 möter vi det första mordet, Kain dödar sin bror Abel. Och värre blir det ... Syndafloren beskrivs i 1 Mos 6–9 som ett resultat av människornas accelererande ondska.
- Samtidigt är detta inte hela bilden: Redan samma dag som syndafallet inträffade (vi vet inte vilken dag, bara att det skedde samma kväll!), avslöjade Gud sin *frälsningsplan*:
 - Frälsarens ankomst proklamerar
 - Detta sker med en *paradox*: Kvinnans "säd" (i den grekiska bibelöversättningen används ordet *sperma*) skulle söndertrampa ormens huvud
 - Jesus anspelar själv på detta i sitt samtal med Nikodemus, Joh 3:14 ff

1 Mos 1–11 är *mänsklighetens grundparadigm* – men vad händer sedan? Nu tar vi upp fler bibelställen som har spelat en fundamental roll i världshistorien.

4. Öga för öga, tand för tand – och mer om äktenskapet, 2 Mos 21 / 1 Mos 4

Ett oerhört viktigt bibelställe misstolkas oftast, också av kristna. Det tolkas lätt i negativa termer, men i själva verket har detta bibelställe lagt grunden för hela vårt rätts-samhälle, nämligen principen *öga för öga, tand för tand*. Det återfinns bland annat i 2 Mos 21:23–25.

Principen *öga för öga, tand för tand* är faktiskt den grundbult som all verklig rättsskipning vilar på, även idag. Stämmer detta, handlar det inte om gammaldags brutalitet? Nej, tvärtom. Skälet till nutidens negativa tolkning beror ofta på att många missförstår vad Jesus säger i Bergspredikan.

Den mänskliga våldsproblematiken skildras redan i 1 Mos 4, eller snarare: där möter vi två av mänsklighetens grundproblem, *övervåld* resp. *polygami*. Bibeln antyder i 1 Mos 4:23–24 att dessa faktiskt hänger samman.

- Vi börjar med *övervåldet*. Lemek lovar att ge igen sjuttio-sjufaldigt för alla oförrätter. Här formuleras det nakna övervåldet: Om du slår mig, dödar jag dig.
- Mose lag *stävjade övervåldet* genom principen *lex talionis* ("lika för lika"), alltså öga för öga: Den som begår en illgärning ska straffas, men *straffet får aldrig överstiga brottet*. Det är detta all civiliserad lagstiftning bygger på. Dagens västerländska rättstänkande har växt fram genom att *romersk resp. germansk rätt har infogats i ett judiskt-kristet moraltänkande*. Ogärningen får aldrig bestraffas med övervåld utan, som mest, med ett motsvarande straff: "öga för öga och tand för tand".
- Det Jesus gör i Matt 5:38–42 är *inte* att han ifrågasätter samhällets rättsskipning (vilket inte heller Paulus gör i Rom 13), däremot visar han *hur vi kristna ska agera*. Bergspredikan riktar sig till kristna, inte till samhället / statsmakten. Som kristna får vi inte blanda samman Matt 5 med Rom 13; de berör olika sfärer av det mänskliga livet. Ett nyckelställe i detta sammanhang är Jesu ord i Matt 22:18–21 om Kejsarens makt resp. Guds. – En som insett denna distinktion bättre än de flesta är Luther.

Som vi noterat antyder 1 Mosebok 4 att det finns en *koppling mellan övervåld och polygami*, något som, intressant nog, bekräftas av modern forskning. *Joseph Henrich*, professor vid Harvard och ordförande för dess sektion för mänsklig evolutionsbiologi, gav nyligen ut en uppmärksam bok, *The Weirdest People in the World*. Ordet weird, som ungefär betyder "märklig", är samtidigt en akronym (förkortning) för *Western – Educated – Industrialised – Rich – Democratic*. Han lägger ca 580 sidor på att beskriva den västerländska kulturen, som har vuxit fram i ett antal kristna länder – bara där. En viktig förklaring till västvärldens utveckling är familjebildningen, till exempel att den katolska kyrkan under medeltiden *förkastade kusinäktenskap*, något som försvårade klankulturer. Han använder 30 sidor till att analysera *polygamin*. Utan att inse det, bekräftar Henrich Bibelns *Lemek-faktor*: Polygama samhällen är över lag våldsammare än monogama, därtill tenderar de att skapa en permanent underklass. Med tanke på Koranens budskap och Muhammeds normativa praxis (polygami, slavinnor som konkubiner) kan islam svårligen överge polygamin. Islams bejakande av polygami skapar alltså samhällen med både en permanent underklass och en förhöjd våldsnivå.

5. Sök den stads bästa dit jag har fört er i fångenskap, Jer 29 och samhällsbygget

I Jeremia kap. 29 fick profeten en Guds uppmaning, som lett till stora konsekvenser för världshistorien. Det handlar om hur judarnas kommande kallelse skulle se ut när de hade förlorat sitt land, huvudstaden bränts ner, templet brunnit upp och de själva hamnat i fångenskap i Babel. Skulle de ge upp? Nej, tvärtom. Gud gav dem en kallelse, förmedlad genom profeten Jeremia, vilken rymmer embryot till den västerländska kulturen.

Så säger HERREN Sebaot, Israels Gud, till alla de fångar som jag har låtit föra bort från Jerusalem till Babel: Bygg hus och bo i dem, plantera trädgårdar och ät deras frukt. Tag er hustrur och föd söner och döttrar, tag hustrur åt era söner och gift bort era döttrar, så att de föder söner och döttrar. Föröka er där och bli inte färre. Och sök den stads bästa dit jag har fört er i fångenskap och be för den till Herren. När det går väl för den, går det också väl för er. (Jer 29:4–7)

Här finner vi embryot till den dynamiska judiska kultur som gett upphov till olika former av den kristna kulturen. Jämför fångenskaperna i Egypten och i Babel. I Egypten växte det israelitiska folket från en storfamilj till 2–3 miljoner – men vilka egyptiska influenser förde de med sig in i öknerna? Det säger Bibeln mycket lite om. I Babel, däremot, växte den judiska kultur fram som möter i NT och delvis lever vidare i dagens judendom. Där fanns gestalter som Daniel, Ester, Esra och Nehemja och profeter, däribland Haggai, Sakarja och Malaki. Där växte synagogorna fram, där samlades de skrifter som kom att utgöra Gamla Testamentet.

Det var denna judiska kultur som blomstrade under Jesu tid, det var den som mötte Paulus på hans resor. I ett tidigt skede kom delar av judendomen och den framväxande kyrkan i konflikt, men apostlarna och den tidiga kyrkan var arvtagare till den judiska kultur och fromhet som hade växt fram under exilen.

Den kristna kyrkan, i början en minoritetskultur, var oerhört dynamisk och växte i delar av världen till en majoritetskultur. Den utvecklades vidare under århundradena, men tyvärr har den nästan helt gått under i stora delar av Asien och Nordafrika. Däremot har den haft stort genomslag i Europa och Nordamerika och åtminstone tidvis en oerhört dynamisk utveckling.

Detta märks till exempel om man tänker på kyrkans utbildningsväsen och naturvetenskapernas framväxt. Alla de skolsystem som världen idag känner till – universitet,

gymnasieskolor, grundskolor – har sina rötter i kristna skolsystem som växte fram i kloster och domkyrkor. Det är anmärkningsvärt att man i Sverige velat förbjuda kristna skolor och andra institutioner – när det är vi kristna som skapat det som idag kallas skolor, sjukhus och socialvård!

Det behöver också noteras att dagens naturvetenskap, vilken idag ofta företräds av ateister, faktiskt utvecklades utifrån två kristna dogmer: Att Gud inte bara har *skapat universum* utan även att han lagt ner en *grundstruktur* i skapelsen, som människor sedan försökte att identifiera. Basen utgörs alltså av skapelseskildringen i 1 Mos 1, men den finns även utlagd i t.ex. Job 38–39, Psalt 19:1–7, 148:6, Jes 44–48.

Eftersom vi befinner oss i Sverige, där det i årtionden varit god ton att antingen tala ihjäl Luther eller kritisera honom, kan vi återigen citera Joseph Henrich. Hans bok startar i Wittenberg år 1517, ”strax efter Halloween”. Han ägnar 10 sidor åt att lyfta fram vilka dramatiska effekter Luthers bibelsyn fått. Henrich drar slutsatsen att modern lagstiftning, allmän rösträtt och konstitutionella statskick har rötter i *Sola Scriptura* (”Skriften allena”), den skriftprincip som Luther drev. Det går alltså en linje från Neh 8:8, där Esra och hans medhjälpare högläser Bibeln i Jerusalem, via Wittenberg 1517, fram till dagens västerländska kultur.

6. Missionen – evangeliet ska ut till hela världen, Matt 28

Ytterligare ett fenomen som förändrat världshistorien, och bidragit till dess globalisering, är den kristna missionen. Den är tydligt proklamerad på olika ställen i Nya Testamentet, t.ex. i:

- Matt 28 – *gör alla folk till lärjungar*
- Mark 16, med befallningen: *Gå ut i hela världen och predika evangelium för hela skapelsen*
- Luk 24 med Jesu uppmaning till apostlarna / lärjungarna att predika omvändelse och syndernas förlåtelse i hans namn *för alla folk*, med början i Jerusalem

I detta sammanhang är det intressant att aktualisera en viktig Jesajatext:

Jag skall sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du skall bli min frälsning intill jordens yttersta gräns.
(Jes 49:6)

I föregående artikel lyfte jag fram Lukas skicklighet som *historiker* – i anslutning till Jes 49 syns hans storhet som *missionsteolog*. Lukas lyfter fram denna Jesaja-profeta vid tre viktiga händelser: Simeon anknyter till den vid sitt

möte med Jesusbarnet i templet (Luk 2). Sedan återkommer profetian i två missionshistoriska nyckelsituationer: när Jesus sänder lärjungarna ut i världen (Apg 1) och när Paulus initierar den principiella hednamissionen (Apg 13).

Den kristna missionen har, de facto, bidragit till att *skapa* en rad länder, inte minst i Europa, där Sverige utgör ett exempel av många (notera korsflaggorna!). Missionen har på ett dramatiskt sätt *präglat* och *omformat* de flesta av jordens länder, såväl i Nord som Syd.

7. Tiden har inte bara ett slut utan även ett mål, Upp 21–22

Vi inledde med att tala om tiden. Gud skapade inte bara universum, han skapade *även* tiden. Som kristna vet vi: *universum* är inte evigt. Vi vet också: inte heller *tiden* är evig. Det är därför det gäller att använda tiden väl. Livet här på jorden är ingen provrunda, det är farligt att tänka: i nästa liv satsar jag rejälare och bättre! Tidens slutmål är ju evigheten, Upp 21–22.

- Tiden är viktig – därför gäller det att *förvalta* den väl, att utnyttja nådatiden, den tid som Gud gett oss; Hebr 3:13.
- Men – även om tiden är viktig, är det framför allt vi *människor* som är viktiga, vi som är skapade till Guds avbild. Tänk på den inledande analysen av Stefan Löfvens politiska ställningstagande. Lever dagens abortsyn upp till hans ideal?
- *Evigheten* är viktig, hur vi vill tillbringa den: med Gud eller utan honom? Därmed blir missionen viktig, samhällsbyggandet blir viktigt (att vi inte bara söker stadens bästa utan framför allt invånarnas bästa!), och så vidare.

Vi avslutar med ett bibelställe som visar vilka trosskatter den kristna kyrkan har fått att förvalta. Det beskriver frälsningens stora hemlighet, den som kyrkan förkunnar genom alla tider:

Det var denna frälsning som profeterna sökte och forskade efter, de som profeterade om den nåd som ni skulle få. De undersökte vem eller vilken tid Kristi Ande i dem visade på, när han förutsade Kristi lidanden och den härlighet som skulle följa. Och det blev uppenbart för dem att det inte var sig själva utan er de tjänade med sitt budskap. Detta har nu förkunnats för er genom dem som i den helige Ande, sänd från himlen, predikade evangeliet för er. Och detta önskar änglarna att få blicka in i. (1 Petr 1:10–12)

Stöd FFG ekonomiskt

Din gåva gör skillnad!

v Enstaka gåva

v **Fast månadsgivande** (rek. minst 200 kr/mån).

v Minnes- och hyllningsgåva

v **Kollekt** i församling eller på läger/konferens. Kollekt-cirkulär finns på vår hemsida.

v **Pelarehall** Att som församling/organisation vara en särskild pelare i Församlingsfakultetens forstsatta arbete. (om FFG:s pelarehall, se sedan)

v **Testamente** En sista gåva till FFG kan du ge genom att tänka på FFG i ditt testamente, det kan bestå av ett förbestämt belopp, delar av eller hela din kvarlåtenskap. Länk till testamentesblankett finns på vår hemsida.

v **Donation** En större gåva kan sättas in på samma sätt som en mindre gåva. Givetvis finns också möjlighet att skänka en gåva anonymt. Välkommen att höra av dig om du vill samtala med oss om hur du vill att donationen används. PIBUS (som driver FFG) är en allmännyttig stiftelse vilket innebär begränsad skattskyldighet.

v **Sponsring av ett nummer av Hälsning** mot ett särskilt omnämnande eller annons.

v **Skänkta aktier** PIBUS är en ideell stiftelse som inte behöver betala reavinstskatt vid försäljning.

v **Skänkt aktieutdelning** Det dras ingen skatt när du skänker utdelning till FFG. På så vis blir 70 kr från dig 100 kr för oss. Detta gäller både börsnoterade företag och fåmansbolag. Kontakta din bank och fyll i en blankett så bidrar du till arbetet. Blanketten måste fyllas i innan bolagsstämman (ofta april).

Bankgiro: 622-5387

För stående överföring finns följande konton:

+ SEB 5760-100 45 54

+ Handelsbanken 6691 – 736 137 998

+ Swedbank 8105-9, 983 435 155-4

+ Nordea 3016 17 133 27

För gåvor från utlandet IBAN: SE38 6000 0000 0007 3613 7998 – BIC: HANDSESS

Swish: 123 100 84 5

Din församlings gåva gör skillnad

Församlingsfakultetens pelarehall

Men om jag dröjer vill jag att du ska veta hur man bör bete sig i Guds hus, som är den levande Gudens församling, sanningens pelare och grundval.

1 Tim 3:15

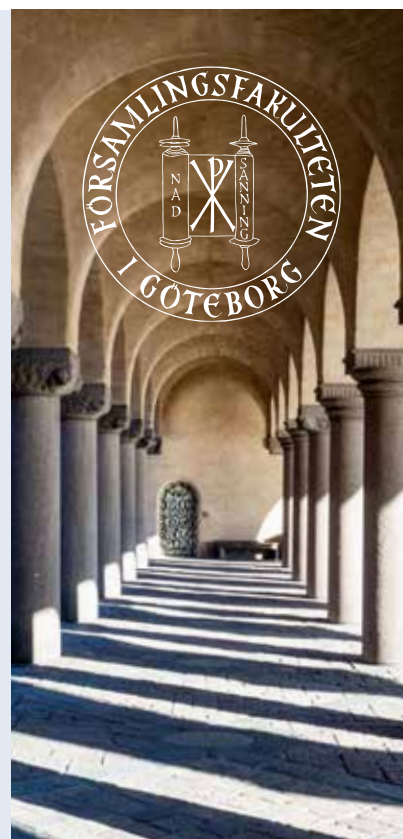
Att vara en pelare i FFG:s arbete innebär följande fem åtaganden:

1. Att minst en gång om året ta upp en kollekt till FFG, förslagsvis på Apostladagen
2. Vara behjälplig med att distribuera Hälsning i församlingen
3. Informera om Fakultetens dag (höst) och Bibelkonferens (vår)
4. Distribuera FFG:s informationsfoldrar
5. Ha FFG:s publikationer till försäljning på församlingens bokbord

Att vara en pelare i FFG:s arbete medför också fem förmåner:

1. Medlemskap i FFG:s framtidsgrupp
2. Kostnadsfritt deltagande för två församlingsmedlemmar på avgiftsbelagda kurser och konferenser på FFG
3. Fem exemplar av varje ny småskrift
4. Ett exemplar av varje ny bok
5. Besök av FFG:s lärare med predikan och/eller föreläsning i församlingen

Uppmuntra din församling att bli en pelare för utbildning av nästa generations förkunnare! Ta kontakt med FFG info@ffg.se

Studera på Församlingsfakulteten hösten 2023

Församlingsfakulteten inbjuder på nytt till teologiska studier. Samarbetet med *Fjellhaug Internasjonale Høgskole i Oslo* ger möjlighet att studera för antingen en ettårig norsk högskoleexamen (benämns *Teologiskt basår* på FFG) eller en treårig *Bachelor i Teologi & Mission*. Formellt skrivs studenten in på Fjellhaug (studiemedelsberättigad utbildning), men studiemiljö och lärarresurser tillhandahålls på FFG. Det finns även möjlighet att studera delvis på distans om livssituationen förhindrar en flytt till Göteborg.

Det finns numera ett pastoralteologiskt fördjupningsspår att lägga till teologistudierna på FFG, vilket gör att utbildningen än mer formar för tjänst i kyrka och i mission. För den som vill fortsätta med teologiska studier på högre nivå innebär samarbetet med *Concordia Theological Seminary* i USA att också Master-studier kan bedrivas på FFG.

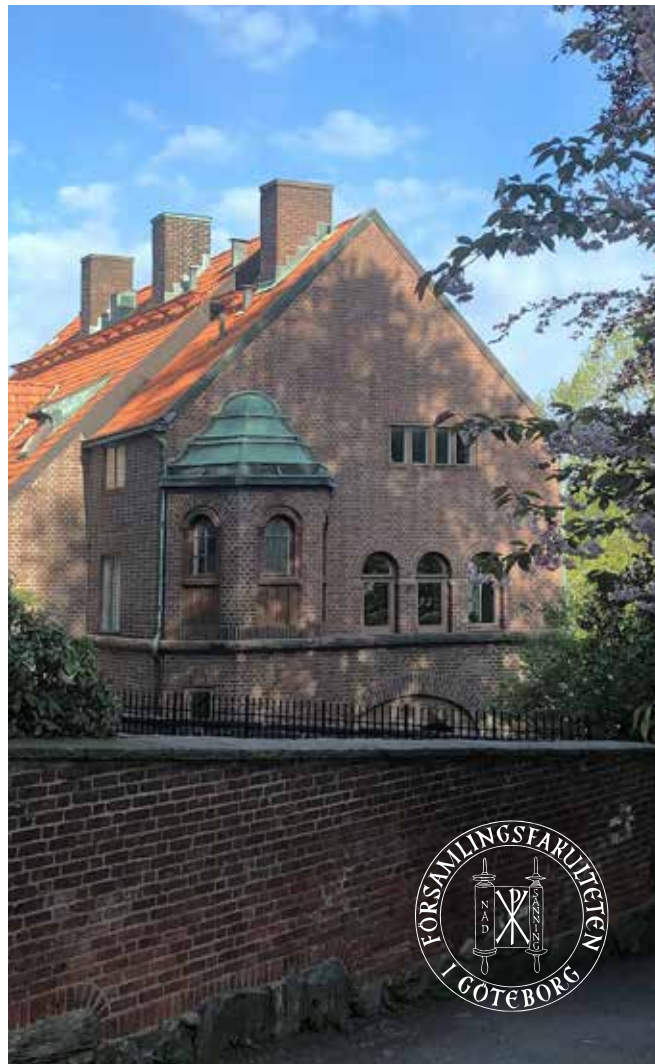
Nästa steg

Välkommen också att besöka Församlingsfakulteten och prata med någon på plats för att undersöka om studier på FFG passar dig. Du kan också kontakta oss med dina frågor eller begära infomaterial: studiehandledare@ffg.se, tel. 072-325 94 70 eller FFG:s exp. 031-778 35 40.

På hemsidan gör du senast 31 mars intresseanmälan till Teologiskt basår/Bachelor-programmet. Efter återkoppling från FFG görs ansökan till FIH, där antagen student skrivs in som distansstuderande, med studieplats FFG. För info se www.ffg.se/ansokan

För ansökan till Master-programmet eller pastoralteologiska fördjupningsspåret, kontakta studiehandledare. studiehandledare@ffg.se, tel. 072-325 94 70

FFG har inget eget internat, men Markusgården i Göteborg är ett kristet studentboende där studenter på FFG har viss förtur: www.markusstiftelsen.se. Kontakta FFG vid behov av fler tips.

Nordiska
Lutherhjälpen

”mina minsta”

Bistånd som utgår från evangeliet och ser till hela
människan i vardag och katastrof.

Plusgiro: 62 86 94-2
Swish: 123 32 08 725

Ny bibelhelg 17–18 mars

Din muns undervisning är bättre för mig än tusentals stycken guld och silver. (Ps 119:72)

Psaltarens längsta psalm (176 verser!) är ägnad åt Herrens undervisning och bedjarens förhållande till denna. Den påminner oss om hur viktigt det är att tron är djupt förankrad i Bibelns ord.

FFG inbjuder nu vänner och understödjare till fördjupning och samling runt Guds ord i form av "Bibelhelg på FFG". Dessa fördjupningshelger startade i våras och anordnas återkommande. Temat är Bibelns böcker.

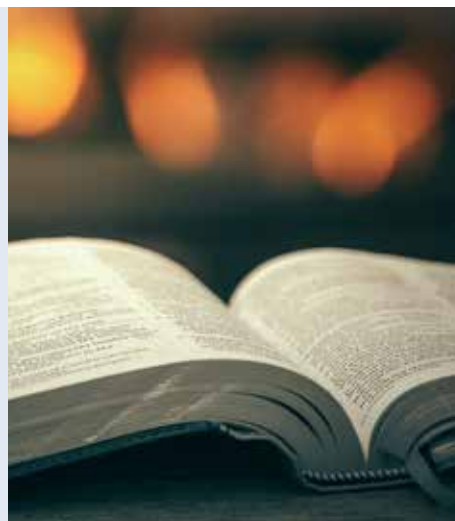
Ämne: Jesaja bok

Tid: Fredag 17 mars, kl. 18–20.30 och lördag 18 mars kl. 9–14

Lärare: Daniel Johansson och Torbjörn Johansson

Kostnaden är 200 kr och inkluderar kaffe och enklare förtäring.

Anmälan till expeditionen (info@ffg.se eller 031-778 35 40) senast 10 mars.

Kvällsbibelskola våren 2023

Johannes första brev och andra viktiga ämnen

Under vårens kvällsbibelskola mellan den 20 februari och 24 april kommer den röda tråden vara Första Johannesbrevet, som ett led i läsårets tematik över Sonen i treenigheten. Torbjörn Johansson håller dessa bibeltimmar. Varvat med denna röda tråd kommer även föredrag över andra viktiga ämnen att finnas med.

Ämnen som utöver Första Johannesbrevet kommer att tas upp är följande:

Att följa Jesus, Timo Laato

Hälsosamma relationer, Fredrik Brosché

Romarbrevet – ett sätt att reformera kyrkan, Timo Laato

Tro och bön enligt Psaltaren, Fredrik Brosché

Tid: måndagar kl. 18.00–20.00 med start 20 februari

Anmälan: till expeditionen senast 10 februari

Föredragen kommer även att kunna följas via länk (fås via expeditionen).

Bibelkonferens 24–25 februari

FFG arrangerar åter en bibelkonferens under tiden 24–25 februari 2023. Ämnet denna gång är Sonen (den andra personen i Treenigheten). Vi får lyssna på många bibel-exegetiska och systematisk-dogmatiska föredrag som hålls av olika experter. Bl.a. medverkar professorerna Naomichi Masaki och Mats Eskhult samt rektor Torbjörn Johansson och studierektor Daniel Johansson. Programmet börjar fredag kl. 13.30 och lördag kl. 09.30.

”Save the date”

Söndag 26 februari, em

Examenshögtid för Masterprogrammet.

Medverkande: Prof. Naomichi Masaki och Fakultetens lärare.

Högtidstalet kommer att hållas av biskop Juhana Pohjola, Evangelisk-lutherska missionsstiftet i Finland, ordförande i International Lutheran Council (ILC).

Alla är välkomna att delta.

3–5 augusti

Sommarbibelskola för unga

Lördag 11 november

Fakultetens dag, FFG 30 år

En berikande studiemiljö

Av Hälsnings redaktion

Anda sedan Församlingsfakultetens begynnelse har man varit mån om att skapa en god studiemiljö. En viktig del i detta har varit att tillhandahålla en läsesal med läsplatser i anslutning till det växande teologiska biblioteket. Denna läsesal har förstås varit en självklar plats för de egna studenterna, men också studenter vid andra lärosäten har funnit en plats på Fakulteten. Oftast har det varit studenter i teologi som hittat vägen in i Fakultetens läsesal men den har även alltid varit öppen för sådana som läser helt andra ämnen. Helt enkelt en plats för den som vill ta del av och bidra till den goda kristna studiemiljö som Församlingsfakulteten vill vara. Hälsnings redaktion har hälsat på en av dessa studenter: Samuel Dernestål.

Hej Samuel, vem är du?

Jag är en hallänning som tidigare studerat i Lund. Jag är intresserad av politik, religion och allt annat som skapar dålig stämning vid matbordet. Jag har min bakgrund inom Svenska kyrkan med föräldrar som arbetat som präst och diakon.

Vad studerar du för något?

Jag läser en Master i offentlig förvaltning på Göteborgs Universitet – ett svar som brukar generera flera frågor. Det är en inriktning inom statsvetenskap. Kortfattat innebär det att jag kommer vända papper inom den offentliga sektorn. Platser där man senare kan arbeta är exempelvis kommuner, statliga myndigheter, regioner eller riksdag.

Hur hittade du till Församlingsfakulteten?

Jag bor på det kristna studentboendet Markusgården där flera FFG-studenter har bott, men har även fått höra flera före detta studenter prisa sin gamla högskola när jag varit i olika svenskkyrkliga sammanhang. När jag sedan fick höra att det fanns möjlighet att sitta på Fakulteten utan att vara FFG-student gavs mig en chans jag kände mig tvungen att ta.

Hur upplever du studiemiljön på FFG?

Jag upplever att det finns en studiedisciplin på Fakulteten som smittar av sig. Då man även brukar äta lunch tillsammans skapas en gemenskap vid sidan av studierna. Man kommer inte enbart till FFG för att studera utan även för den goda gemenskapen. Studenterna har bakgrund i olika länder, samfund och studier vilket är något som berikar samtalen. Samtidigt ger middagsandakterna på Fakulteten möjlighet att centrera studierna kring det viktigaste: Kristus.

Hur rekommenderar du att man gör för att enklast få en studieplats på Fakulteten?

Höra av sig till expeditionen! Fakulteten är en plats som välkomnar alla. Du behöver inte känna någon sedan innan för att omfamnas in i gemenskapen.

Om du själv eller någon du känner skulle behöva en läsplats i en god studiemiljö och kristen gemenskap, hör av dig till expeditionen på info@ffg.se eller ring 031-778 35 40.